

**Annotation. Belokon' V.P. Tactical and psychological preparation of students which are engaged in football.**

This paper deals with the tactical and psychological preparation of students involved in football

**Key words:** tactical and psychological preparation, teachers, students, and improvement.

**Бєлікова Н.О.**

**Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна»**

## **СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ПЕРСПЕКТИВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ФІЗКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ**

Розглянуто основні тенденції перебудови вищої фізкультурної освіти. Охарактеризовано погляди науковців щодо реформування професійної підготовки майбутніх фахівців галузі фізичної культури та спорту. Розкрито авторський погляд на перспективи модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту.

**Ключові слова:** вища фізкультурна освіта, модернізація, професійна підготовка, майбутні фахівці з фізичного виховання та спорту.

**Постановка проблеми.** Стратегія розвитку національної системи освіти має формуватись адекватно сучасним інтеграційним і глобалізаційним процесам, вимогам переходу до постіндустріальної цивілізації, чим забезпечити стійкий рух і розвиток України в першій половині XXI століття, інтегрування національної системи освіти у європейський і світовий освітній простір [5], що передбачає реалізацію системою вітчизняної вищої освіти ідей Болонського процесу. Все це визначає певну мету реформування вищої фізкультурної освіти та ціннісних пріоритетів, які мають бути орієнтиром під час введення тих чи інших інновацій, у виборі шляхів розв'язання освітніх проблем у галузі фізичної культури та спорту. Ця пріоритетність зумовлена тим, що фахівці цієї галузі повинні працювати творчо і самостійно, генеруючи компетентні нововведення, свіжі ідеї та пропозиції, демонструючи при цьому готовність успішно реалізовувати їх у професійній діяльності в умовах конкуренції.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** У сучасній науці з проблем професійної підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту напрацьований достатній матеріал, фундаментальну основу якого заклали дослідження В.П. Андрущенко, Г.О. Балла, В.Г. Кременя, В.І. Лугового, В.О. Огнев'юка – здійснені у контексті професійної підготовки фахівців з позицій філософії освіти; С.У. Гончаренко, І.А. Зязюна, С.О. Сисоевої – здійснені у контексті неперервної професійної освіти; А.М. Алексюка, В.Є. Білогур, Я.Я. Болюбаша, А.О. Вербицького, В.А. Козакова – здійснені у контексті удосконалення навчального процесу у вищих навчальних закладах; Ю.Д. Бойчука, О.А. Дубасенюка, М.Б. Євтуха, В.І. Наумчука, В.В. Ягупова – здійснені у контексті професійної підготовки майбутніх фахівців; М.В. Дутчака, Р.П. Карпюка, Р.В. Клопова, А.П. Коноха, О.С. Куца, Є.Н. Приступи, Л.П. Сущенко, О.В. Тимошенко, Б.М. Шияна, Ю.М. Шкрєбтія – здійснені у контексті професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту.

Разом з тим, актуальним нині є дослідження перспектив модернізації підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту з урахуванням сучасних тенденцій вищої освіти.

**Мета статті** – визначити та науково обґрунтувати сучасні тенденції розвитку та перспективи модернізації вищої освіти в галузі фізичної культури та спорту.

**Методи та організація дослідження.** Для досягнення мети використовувався метод узагальнення та систематизації фахової наукової літератури та інформаційних ресурсів мережі Інтернет; праксіметричний метод (узагальнення власного педагогічного досвіду) дозволив визначити перспективи модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту.

**Результати дослідження.**

Модернізація фізкультурної освіти, на думку Л.І. Лубишевої і В.А.Магіна, обумовлена необхідністю подолання проблемної ситуації, в якій яскраво виявляються дві суперечності: між якістю підготовки фахівців і вимогами соціальної практики по реалізації вже створених цінностей фізичної культури і спорту та необхідністю створення нових видів фізкультурно-спортивної діяльності; між інформаційно-продуктивним (пасивним) характером навчання, який домінує у фізкультурних вузах, і підготовкою майбутнього спортивного педагога, здатного до творчого осмислення професійної діяльності, що має навички засвоєння і розвитку інноваційних процесів як у фізичному вихованні, так і в спорті [2, с. 13].

У цьому зв'язку модернізація бачиться авторами як форма подолання розриву між змістом фізкультурної освіти і рівнем розвитку спортивної науки та соціально-педагогічної практики. Якщо фахівець не задовольняє запитам соціального життя, то виникає напруження або кризова ситуація, яка спричиняє реформи і перетворення або модернізацію в процесі освіти [2, с. 13].

Одну з головних тенденцій перебудови вищої фізкультурної освіти В. Кукса вбачає у «переході спортивно-рекреаційних і валео-фізично-реабілітаційних типів освіти від парадигми засвоєння знань, умінь і навичок до здібності сприймати, розуміти і усвідомлювати те, що ти робиш, чим займаєшся, для чого це робиться і що з цього (в найближчій або далекій перспективі) може статися» [1, с. 45].

В.М. Разуванов стверджує, що основним напрямком розвитку вищої фізкультурної освіти є забезпечення ефективного функціонування сфери фізичної культури і спорту в цілому та загального рівня якості підготовки фахівців зокрема [6, с. 17]. Автор вважає, що з цією метою необхідне проведення таких реформ і заходів: 1. Першочерговим фактором реформування системи вищої фізкультурної освіти є перехід від процедурної до нормативної системи, який передбачає формування системи освітніх цілей і бази освітньої інформації, в основі якої лежать вимоги до кінцевої і проміжної підготовленості фахівця у вигляді конкретних знань і вмінь. Такі цілі складають основу оперативного, поточного і перспективного управління нормативною системою вищої освіти, а також є фактором оцінювання і порівняння освітніх систем. 2. Принципом реформування змісту вищої фізкультурної освіти є підвищення рівня підготовленості по всіх її розділах, виражене не в збільшенні часу на вивчення навчальних дисциплін, а у фіксації більш високого рівня вимог за певними розділами підготовки при використанні оптимальних форм взаємодії спеціалізованої, загальнонаукової і гуманітарної компоненти знань. 3. Зміст освіти повинен носити міждисциплінарний та інтернауковий характер і базуватися на блочному принципі, при якому навчальна інформація не диференціюється на окремі дисципліни, а подається у вигляді значних за об'ємом розділів, які відображають цілісні сторони підготовленості. При цьому реалізація даного принципу, в першу чергу, передбачає формування системних вимог до підготовленості, і тільки на цій основі здійснюється формування навчальних планів, а також інших структурних перетворень. 4. В основу функціонування системи вищої фізкультурної освіти необхідно закласти принцип динамізації, який полягає в необхідності перманентної

зміни різних сторін системи підготовки кадрів шляхом оперативного впровадження в навчальний процес новітніх вітчизняних і світових розробок, а також ініціацію досліджень в цій галузі. При цьому інновації, незалежно від їх характеру (методичного, змістовного, організаційного) повинні бути матеріалізованими у вигляді зміни системи кінцевих і проміжних вимог до підготовленості фахівців. 5. Пріоритетною формою навчання повинна стати самостійна робота з наступною орієнтацією майбутніх фахівців на самоосвіту, виражену в безперервному підвищенні свого загальнокультурного, інтелектуального і професійного рівня, при цьому самостійна робота повинна бути повноцінним компонентом навчальних планів і програм [6, с. 17-18].

С.О. Сисоєва зазначає, що для реалізації нових підходів у розвитку неперервної фізкультурної освіти необхідні: апробація та впровадження нових освітніх професійних програм, педагогічних та інформаційних технологій у навчальний та дослідницький процеси; розробка нових науково-дослідних напрямків галузі «Фізична культура та спорт»; укріплення навчально-спортивної і матеріально-технічної бази навчальних закладів середньої та вищої фізкультурної освіти; здійснення обміну досвідом професійної підготовки майбутніх фахівців із закордонними країнами, включаючи стажування; забезпечення професійної підготовки, перепідготовки і стимулювання діяльності суспільних організаторів і тренерів з фізичної культури [7, с. 82].

Як зазначає В.В. Мартиненко, «реалізація програми модернізації процесу неперервної професійної підготовки фахівців з фізичної культури і спорту вимагає розробки, створення й забезпечення освітнього процесу навчальними програмами спецкурсів, навчальними і навчально-методичними посібниками, зміст яких повинен бути націлений на зміну професійного мислення фахівців, озброєння їх новими знаннями і уміннями, інноваційними технологіями» [3, с. 57]. Автор вважає, що «спецкурси з даної проблеми можуть успішно засвоюватися майбутніми фахівцями в рамках національно-регіонального (вузівського) компоненту державного освітнього стандарту вищої професійної освіти» [3, с. 57].

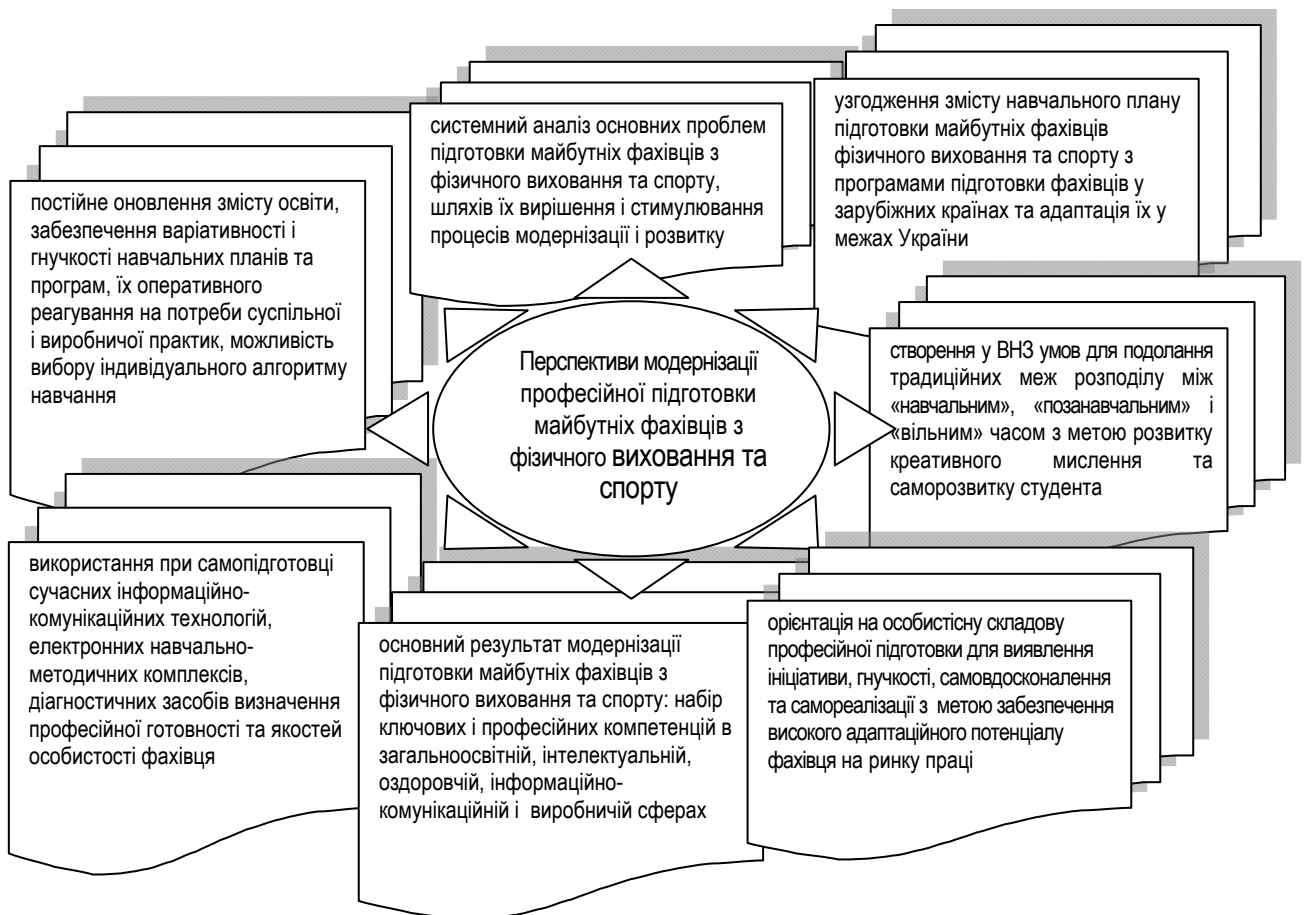
На думку В.В. Мартиненка, «фахівець з фізичної культури і спорту нової формації повинен знати: зміст інноваційних технологій у галузі фізичної культури і спорту; форми, методи і принципи організації інноваційного навчання; медико-біологічні, психолого-педагогічні, соціокультурні основи інноваційних технологій у галузі фізичної культури і спорту. Фахівець з фізичної культури і спорту нової формації повинен уміти: планувати, організовувати і проводити заняття з використанням інноваційних технологій; застосовувати на заняттях сучасні засоби й методи фізичного виховання, адекватні змісту інноваційних технологій; оцінювати ефективність використовуваних технологій і контролювати якість навчально-виховного процесу; аналізувати й коректувати свою професійну діяльність; організовувати і проводити наукові дослідження у сфері професійної діяльності» [3, с. 57]. Автор виокремлює очікувані результати: «створення в системі неперервної підготовки умов для освоєння фахівцями сучасних інноваційних технологій у галузі фізичної культури; підвищення якості вищої фізкультурної освіти; формування у майбутніх фахівців нової ментальності у області фізичної культури і спорту; підвищення рівня професійної підготовки фахівців, що працюють у сфері фізичної культури і спорту освітніх установ; формування стійкого інтересу до регулярних занять фізичними вправами, дотримання основ здорового способу життя, що сприяють зміні стилю життя; підвищення рівня фізкультурної освіти управлінців, педагогів, батьків і дітей» [3, с. 58].

О.В. Тимошенко зазначає, що «модель оптимізації професійної підготовки фахівця фізичного виховання і спорту має дві складові: оптимізація наукової організації педагогічної праці у вищій школі та оптимізація змісту

професійної підготовки» [8, с. 126]. На думку автора, «при цьому оптимізація наукової організації педагогічної праці у вищій школі складається з оптимізації управління професійною підготовкою і оптимізації роботи керівника. До оптимізації управління професійною підготовкою відносяться: планування і організація, регулювання і корекція діяльності, навчально-матеріальні умови, поточний і підсумковий контроль функціонування ВНЗ в цілому і структурного підрозділу зокрема та аналіз результатів діяльності» [8, с. 126].

Важливою перспективою підготовки фахівців з фізичної реабілітації в Україні О.К. Марченко вбачає у впровадженні сучасних інформаційних та практичних оздоровчо-реабілітаційних технологій; підвищенні кваліфікації науково-педагогічних кадрів; вільному доступі до системи Інтернет та електронної пошти; міжнародному співробітництві для підвищення кваліфікації майбутніх фахівців в галузі фізичної реабілітації, обміні сучасним науково-методичним і практичним досвідом з науково-освітніми закладами, реабілітаційними центрами; укладенні договорів про наукове і творче співробітництво з провідними науково-дослідними інститутами, клініками, реабілітаційними центрами і санаторіями, а також ознайомленні, обміні практичним досвідом та літературою з кафедрами, які здійснюють підготовку фахівців з фізичної реабілітації [4, с. 49].

Перспективи модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту ми вбачаємо у таких напрямках (рис. 1):



**Рис. 1.** Перспективи модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту

– здійсненні глибокого, системного аналізу основних проблем підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту, шляхів їх вирішення і стимулювання процесів модернізації і розвитку;

- узгодженні змісту навчального плану підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту з програмами підготовки фахівців у закордонних країнах та їх адаптації в межах України;
- створенні у вищих навчальних закладах таких умов, які дозволять подолати традиційні межі розподілу між «навчальним», «позанавчальним» і «вільним» часом з метою розвитку креативного мислення, творчого осмислення й опанування інноваційних оздоровчих технологій та саморозвитку студента;
- постійному оновленні змісту підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту у зв'язку з досягненнями науки, техніки і технології, наук про здоров'я, суспільство і людину, забезпечення варіативності і гнучкості навчальних планів та програм, їх оперативного реагування на потреби суспільної і виробничої практик, можливість вибору алгоритму навчання відповідно до індивідуальних можливостей студентів: об'єму, темпів і форм освіти;
- у процесі здійснення самостійної роботи студентам необхідно використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології, електронні навчально-методичні комплекси, діагностичні засоби визначення професійної готовності та якостей особистості майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту;
- орієнтації не тільки на професійну, але й на особистісну складову професійної підготовки, що дозволить майбутньому фахівцю з фізичного виховання та спорту в міру необхідності в процесі трудових відносин виявляти ініціативу, гнучкість, самовдосконалюватися та самореалізовуватися, що забезпечить високий адаптаційний потенціал випускника на ринку праці;
- основним результатом модернізації підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту повинна стати не оновлена система знань, умінь і навичок сама по собі, а набір ключових і професійних компетенцій в загальноосвітній, інтелектуальній, оздоровчій, інформаційно-комунікаційній, виробничій та інших сферах.

**ВИСНОВКИ.** Таким чином, перехід на якісно новий рівень професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту необхідно здійснювати на основі визначення перспектив модернізації цілісного навчального процесу у вищому навчальному закладі з врахуванням тенденцій розвитку вітчизняної і зарубіжної вищої школи, а також вимог працедавців та соціального попиту на фахівців, орієнтованих на розвиток і збереження людських потенційних ресурсів.

В перспективі планується дослідити властивості і принципи процесу підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до оздоровчої діяльності.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Кукса В. Переорієнтація професійної самосвідомості студента-фізреабілітолога / В. Кукса // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2002. – № 4. – С. 40–47.
2. Лубышева Л. И. Концепция модернизации процесса профессиональной подготовки специалистов по физической культуре и спорту (авторский проект) / Л. И. Лубышева, В. А. Магин // Теория и практика физической культуры. – 2003. – № 12. – С. 13–16.
3. Мартиненко В. В. Проблеми неперервної професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту / В. В. Мартиненко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2006. – № 3. – С. 55–58.

4. Марченко О. К. Перспективы подготовки специалистов по физической реабилитации в Украине / О. К. Марченко // Медична реабілітація, курортологія, фізіотерапія. – 2008. – № 1 (53). – С. 47–49.
5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>
6. Сисоева С. О. Творчість і технології у наукових дослідженнях неперервної професійної освіти / С. О. Сисоева // Теорія і практика упр. соц. системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2008. – № 2. – С. 79–86.
7. Тимошенко О.В. Шляхи оптимізації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах розвитку сучасної освіти в Україні / Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Наукова монографія / О. В. Тимошенко; За ред. проф. С.С. Єрмакова. – Х.: ХДАДМ (ХХПІ), 2008. – № 9. – С. 125 – 132.

***Аннотация. Беликова Н.А. Современный взгляд на перспективы модернизации высшего физкультурного образования***

Рассмотрены основные тенденции перестройки высшего физкультурного образования. Охарактеризованы взгляды ученых по реформированию профессиональной подготовки будущих специалистов отрасли физической культуры и спорта. Раскрыт авторский взгляд на перспективы модернизации профессиональной подготовки будущих специалистов по физическому воспитанию и спорту.

**Ключевые слова:** высшее физкультурное образование, модернизация, профессиональная подготовка, будущие специалисты по физическому воспитанию и спорту.

***Annotation. Belikova N.O. The modern view on prospects of higher physical education modernization***

The main trends in the restructuring of higher physical education were considered. The scientists views on reforming the future physical culture and sport specialists training were characterised. The author's view on prospects upgrading training of future specialists in physical education and sport were revealed.

**Key words:** higher physical education, modernization, training, future specialists in physical education and sport.

***Билецкая В.В., Тимошкин В.М.  
Національний авіаційний університет***

**ХАРАКТЕРИСТИКА ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ СТУДЕНТОВ С ЗАБОЛЕВАНИЯМИ  
СЕРДЕЧНО-СОСУДИСТОЙ СИСТЕМЫ**

Выявлены особенности физической подготовленности студентов с заболеваниями сердечно-сосудистой системы по результатам двигательных тестов. Представлены особенности нормативных требований по физическому воспитанию студентов специальной медицинской группы.

**Ключевые слова:** физическое воспитание, студенты, физическая подготовленность, специальные медицинские группы.

**Постановка проблемы и анализ последних исследований.** Интенсификация учебного процесса в вузах отрицательно сказывается на показателях здоровья студентов: их физическом развитии, физической